

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

3/4-'98

De Wouwse Lambertschool

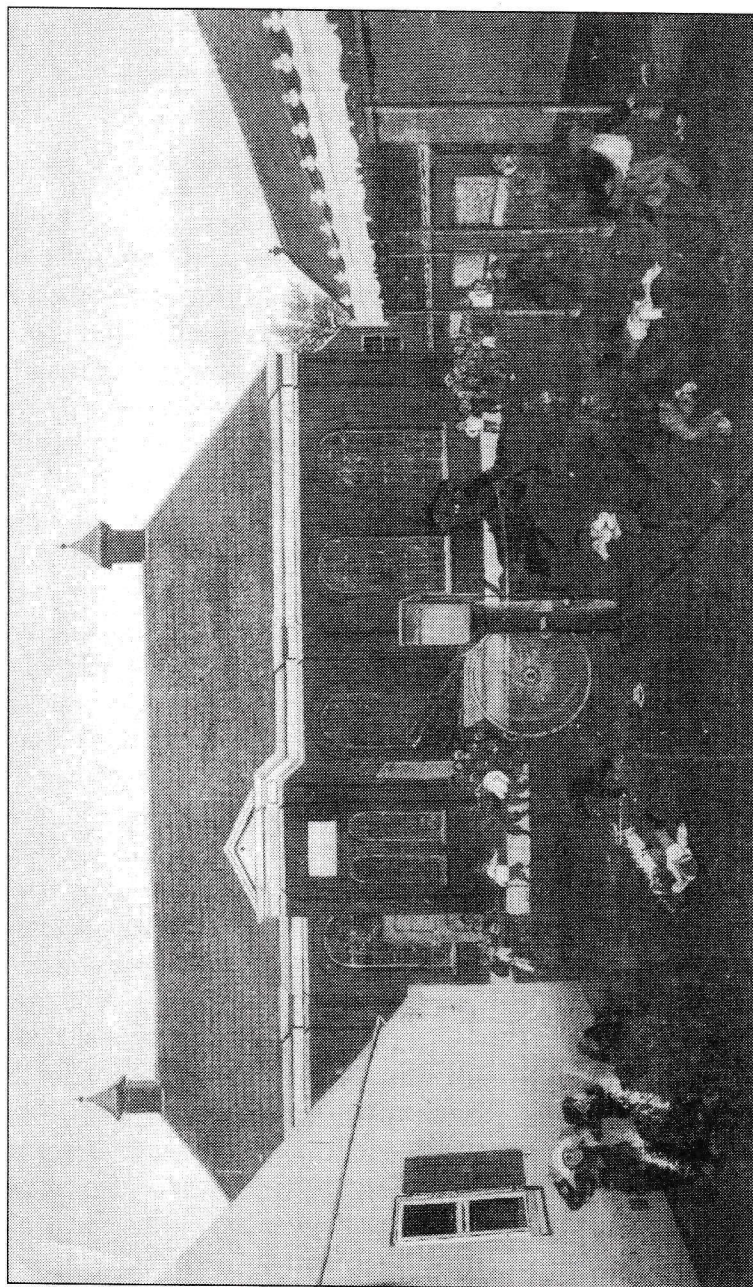
1. Openbaar onderwijs

Het was begin 1850 toen de Wouwse pastoor de zusters van de congregatie van Mariadal in Roosendaal voorzichtig polste of ze er iets voor voelden om in Wouw een school voor meisjes te stichten. Al op 14 juni van dat jaar was het zover dat Mère Josephe de stap zette. Enkele zusters vestigden zich in Wouw en begonnen werd met catechismusles, want het geestelijk heil stond in die tijd nog bijzonder hoog in het vaandel. Al snel werden de activiteiten uitgebreid met handwerken, rekenen, lezen en schrijven. De school kreeg de naam Gerardus Majellaschool.

De Wouwse jongens bleven voor hun onderwijs aangewezen op de openbare school die in die periode in de Bergsestraat stond. Na het vertrek van de meisjes naar de school van de zusters in de Kloosterstraat zat er nog maar een enkel meisje op deze school. Zowel in de krant als in de raadsnotulen staan regelmatig feiten vermeld over de openbare school. In kort bestek willen we hier enkele dingen melden over die openbare school, met name omdat het de rechtstreekse voorloper was van de Lambertus-school aan de Schoolstraat.

De berichtgeving beginnen we op 18 september 1872 met een minder prettig bericht. Bij de openbare school zou de plechtige prijsuitreiking plaatsvinden en bij die gelegenheid zou de nationale vlag worden uitgestoken. Het hoofd van de school, P.H. Elshof, hielp bij het hijsen van de vlag, maar de vlaggenmast gleed uit en de zware knop kwam op het hoofd van de heer Elshof terecht.

Die stond met een bloedend hoofd op en ging naar binnen om het bloed af te wassen. De krant gaat dan verder „...doch alras vertoonden zich bedenkelijke verschijnselen; geneeskundige hulp was spoedig bij de hand, doch niets mocht baten, in minder dan twee uren tijds was de heer Elshof een lijk." De verslagenheid in Wouw was groot en de gehele gemeente was in rouw gedompeld. De krant noemt het verlies van het schoolhoofd temeer 'aller-smartelijkst' omdat de vrouw van het schoolhoofd twee jaar eerder

In 1903 vond op het plein van de openbare school een ongeluk met een rijtuig met paard plaats waarbij de vijfjarige Jan Laurijssen om het leven kwam. Deze foto is gemaakt van een schilderij dat in het bezit is van Chr. van Oers. (Foto collectie René Hermans-Wouw)

overleed en de overledene nu vier jonge wezen naliet.¹⁾

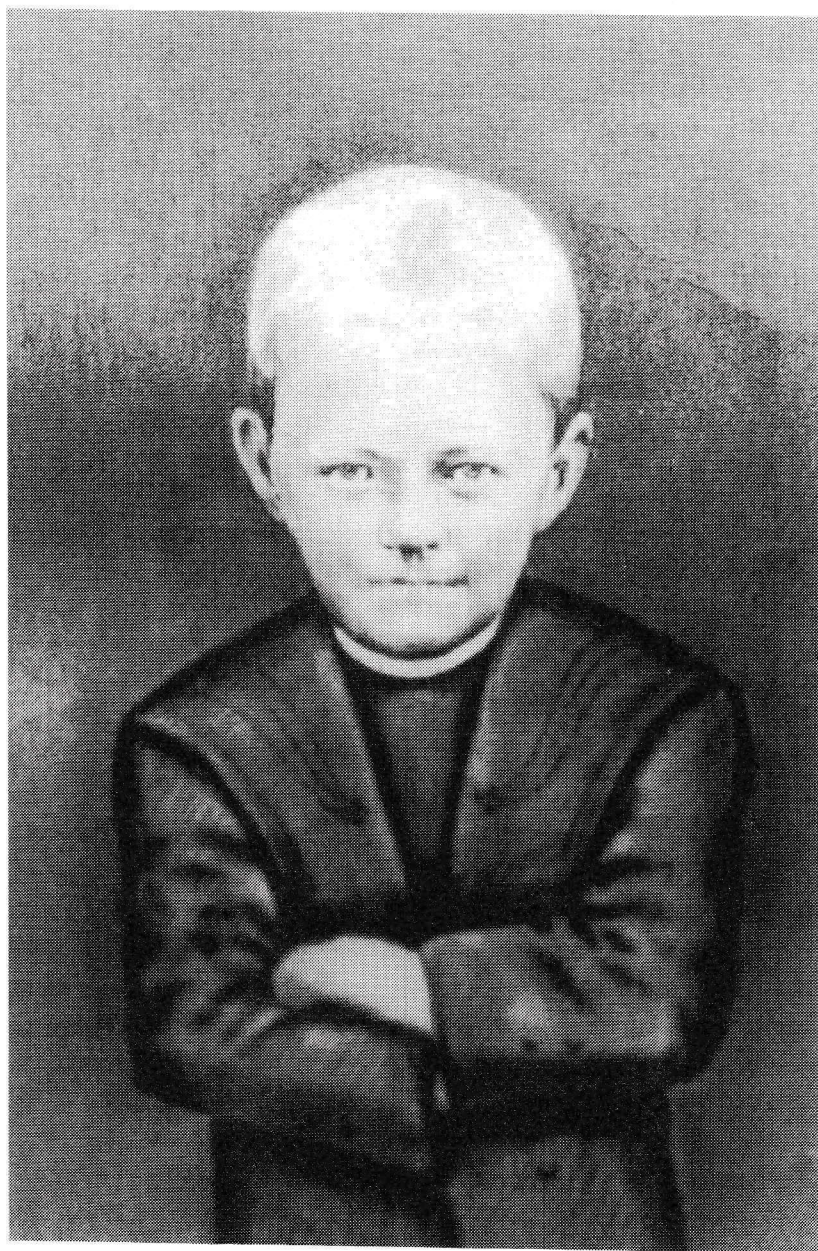
Ook in het correspondentieregister van de burgemeester wordt van dit ongeval gewag gemaakt. Op 18 september 1872 schreef burgemeester C.J. Daverveldt een brief aan de Commissaris des Konings: „Ik vervul ene zeer treurige pligt met uwe excellentie kennis te geven, dat den hoofdonderwijzer P.H. Elshof alhier heden voormiddag ten 10 ure is overleden. Ten acht ure hield hij zich met een timmerman onledig met het uitsteken der nationale vlag aan het schoollokaal, daar het heden prijsuitdeeling zou zijn. Het ongeluk wil dat de vlaggenstok naar beneden valt, met de knop op zijn hoofd nederkomt en zijne hersenen wondt.”²⁾

P. Elshof werd later opgevolgd door J. Kuijpers als hoofd van de school en die zou tot 1 juni 1909 hoofd van deze school blijven. Men zou door dit soort ongevallen bijna bang worden om aan deze school te gaan werken, want op 18 juni 1889 overleed Petrus Johannes Goderie, tweede onderwijzer aan de school. Hij stierf op 21-jarige leeftijd na een kortstondige ziekte.³⁾

Van nieuwe vakken wilde men in het Wouwse openbaar onderwijs niet veel weten. Toen in 1892 het nieuwe vak 'vrije- en ordeoefeningen' werd ingevoerd, was de raad er als de kippen bij om de regering om ontheffing van die nieuwe leervakken te vragen. Die ontheffing kwam er, zij het dat ook de openbare school er op den duur niet aan ontkwam om ook gymnas-tieklessen te geven.

Ongeval

In 1903 was het plein voor de school aan de Bergsestraat opnieuw de plaats waar een ernstig ongeluk plaatsvond. Nu niet met de vlaggenmast, maar met paard en wagen. In de krant lezen we over het voorval dat op 22 mei 1903 plaatsvond. „Hedenmiddag, juist voor schooltijd, heeft alhier een treurig ongeval plaats gehad. Het paard van den koopman P. D. uit Roosendaal stond aan de herberg van J. van den Boom. Opeens rukt het paard zich los en rent in woeste vaart de speelplaats voor de school op, met het noodlottig gevolg, dat het eenig zoontje van den wagenmaker G. Laurijssen op de plaats gedood werd, terwijl een jongentje van de wed. Konings met gebroken schouder en sleutelbeen werd opgenomen.”⁴⁾

Onderwijzer J. Janssens maakte deze tekening van de vijfjarige Johannes Baptist Cornelis Aloysius Laurijssen. Het origineel is in het bezit van Christ van Oers. (Foto collectie René Hermans-Wouw

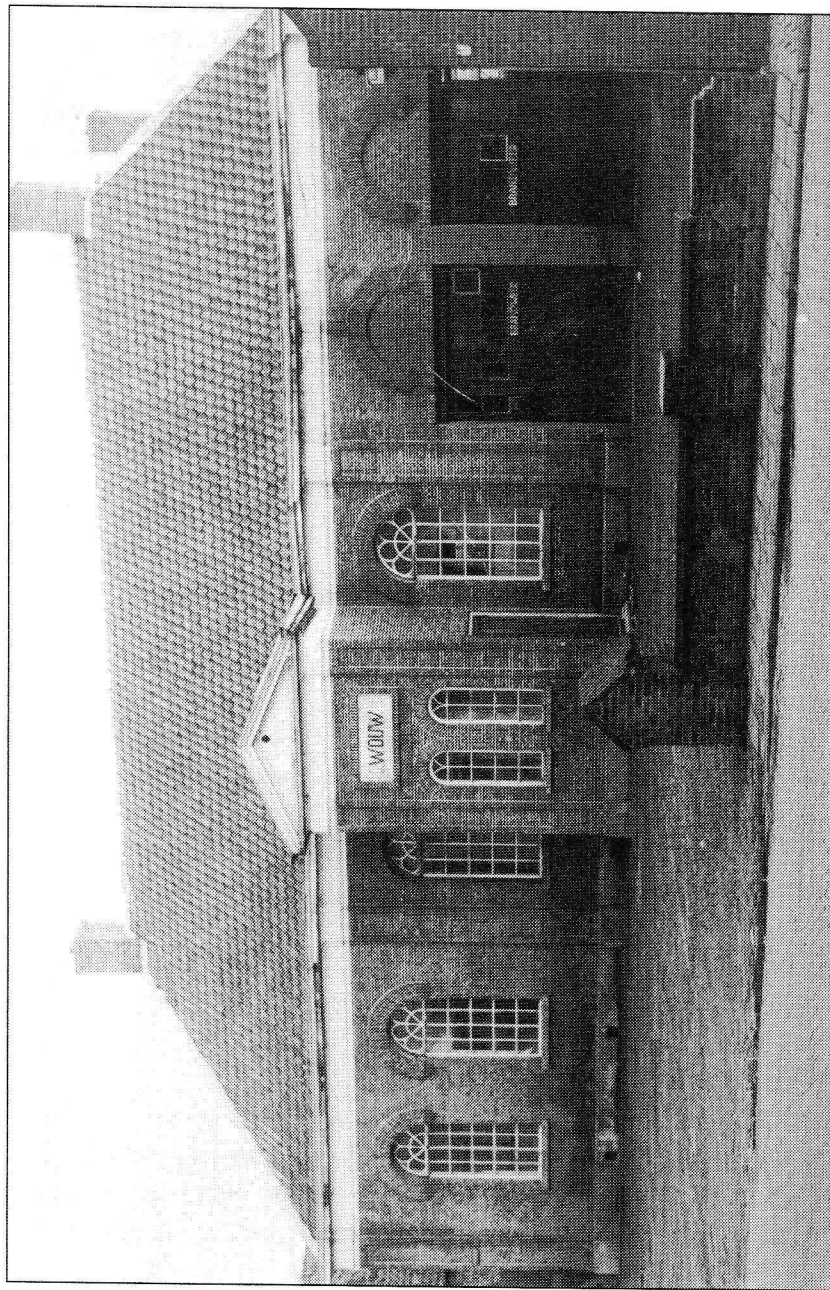
Uit onderzoek bleek dat de koopman het paard goed had vastgebonden, maar dat het flink geschrokken was en zich had losgerukt. Enkele dagen later, op 27 mei 1903, meldt de krant: „De twee knapen die bij het vreselijk ongeluk op de speelplaats zo deerlijk verwond werden, zijn gelukkig herstellende. Uit een ingesteld onderzoek is gebleken dat de heer Daverveldt het paard had vastgebonden, doch zich door een schrik heeft losgerukt, zodat de heer P. Daverveldt geen schuld heeft aan het droevige ongeluk. De moeder van de verongelukte knaap ligt ziek over het verlies van haar kind.”⁵⁾

De journalist van de krant moet zich hier toch even vergist hebben, want het kind van de wagenmaker was wel degelijk bij het ongeluk om het leven gekomen. Op 22 mei 1903 gaf wagenmaker Frederik Augustinus Laurijssen zelf het overlijden van zijn zoontje aan. De vijfjarige Johannes Baptist Cornelis Aloysius Laurijssen overleed volgens die aangifte om half twee 's middags. In de akte staat verder aangegeven dat de moeder van het kind Adriana Vrients was.⁶⁾

Dit ongeluk moet zowel in het dorp als op de school veel indruk hebben gemaakt. Op dat moment werkte J.J. Janssens uit Kruisland als onderwijzer op de school. Hij was een amateurschilder en maakte van het ongeluk een schilderij en van het overleden jongetje zelf maakte hij een tekening. Zowel het schilderij als de tekening zijn in het bezit van Christ van Oers uit Wouw. Van beide kunstwerkjes treft u in dit nummer afbeeldingen aan. Vreemd is wel dat van de burgemeester in het correspondentieregister geen brieven te vinden zijn over dit ongeluk. Nergens blijkt dat hij opdracht heeft gegeven aan de politie om een onderzoek in te stellen, noch werd een brief naar de provincie gezonden zoals in 1872 om het dodelijk ongeval te melden.

Nieuwe school

Al jaren kampte de school met gebrek aan ruimte en er was nogal wat achterstallig onderhoud. Toen in 1905 in de raad een beslissing werd genomen over het verbouwen van de school en de uitbreiding met één extra lokaal, werd daarmee een 'echte schoolquestie' afgesloten, zo schreef de krant. Op het terrein stond ook nog de woning van het hoofd van

Het gebouw van de oude openbare school. Rechts werd in één van de lokalen de garage van de brandweerwagen gemaakt. Aan de bogen is nog te zien waar vroeger de ramen zaten. (Foto collectie De Vierschaer-Wouw)

de school. Die werd afgebroken en daardoor kon het plein vergroot worden. Aan de kant van de straat werd een ijzeren hek geplaatst. Voor het hoofd van de school kwam er een nieuwe woning die gebouwd werd tegenover de school op een stuk grond dat de gemeente had aangekocht van de weduwe Uitdewilligen. Op het plein zou een artesische put komen en die moest door de firma De Boer uit Leeuwarden aangelegd worden.

Op 1 september werd de verbouwing van de school en de bouw van de nieuwe woning aanbesteed. G. van Merode uit Wouw wilde het werk voor een bedrag van f 12.793,- uitvoeren en daarmee was hij de laagste inschrijver, bijna f 4.000,- minder dan C. Vriens uit Dinteloord ⁷⁾

Aan de Wouwse school werd ook een vorm van voortgezet onderwijs gegeven. Dat werd in die tijd herhalingsonderwijs genoemd en de deelnemers kregen wat extra rekenen en taal en voorlichting op het gebied van de landbouw en veeteelt.

De salarissen zijn tegenwoordig inzet van onderhandelingen tussen de vakbonden en de minister. In het begin van deze eeuw lag dat wel wat anders. De gemeente stelde de salarissen van de onderwijzers vast en de raad probeerde die zo laag mogelijk te houden. Dat zorgde dan vaak voor problemen. Als er een vacature kwam, gebeurde het dat er geen enkele sollicitant op kwam dagen. De raad moest dan het salaris optrekken om kandidaten zover te krijgen dat ze les wilden geven in de gemeente Wouw. In de raadsvergadering van 20 februari 1908 werd gesproken over die salarissen en daarbij bleek dat er nogal wat verschillen in betaling waren. J. Kuijpers, het hoofd van de openbare school in Wouw kreeg f 1100,- per jaar, Kerremans, het hoofd van de school in Heerle moest het met f 950,- doen en Smulders in Wouwse Plantage kreeg f 1.200,-.

Meester Bellanger die in Wouw werkte ontving f 825,-, meester De Lange f 775,- en meester Janssens f 625,-. Meester Coremans in Heerle kreeg f 825,- en juffrouw Andrea moest daar met f 625,- rondkomen. Meester Goderie in Wouwse Plantage kreeg tenslotte f 675,-. Het ging daarbij altijd om het jaarsalaris. ⁸⁾

Toen J. Kuijpers op 1 juni 1909 vertrok als hoofd van de school, waren er liefst 53 sollicitanten die mee wilden dingen naar de betrekking van schoolhoofd. Uiteindelijk werd C.J. Huijsmans, onderwijzer in Raamsdonk, benoemd in de vacature. En ook de schilder van het ongeluk met het jongetje

Langs deze deur en een deur aan de andere zijde van de uitbouw gingen de kinderen vroeger de openbare school binnen. (Foto collectie De Vierschaer-Wouw)

in 1903 bleef niet voor eeuwig in Wouw. Op 29 maart 1912 werd zijn benoeming tot onderwijzer in Kruisland bekend gemaakt. Misschien had hij gehoord dat er inmiddels gebroed werd op plannen voor een katholieke jongensschool?

Ondanks de verbouwing in 1905 was de toestand van de school amper zeven jaar later weer zo slecht dat het gebouw in de Bergsestraat weer regelmatig onderwerp van gesprek was in de gemeenteraad. Er werd gedacht over de bouw van een nieuwe school, maar zo ver kwam het niet meer, want de komst van een nieuwe, katholieke jongensschool diende zich aan.

Noten

1. De Grondwet van 20 september 1872.
2. Administratief Archief Wouw 1811-1927. Nr. 2857. Correspondentieregister van de burgemeester.
3. De Grondwet van 20 juni 1889.
4. De Grondwet van 24 mei 1903.
5. De Grondwet van 27 mei 1903.
6. Burgerlijke stand gemeente Wouw. Overlijdensakte van 22 mei 1903.
7. De Grondwet van 27 juni en 1 september 1905.
8. De Grondwet van 20 februari 1908

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankcentrale "Wouw" B.V.

